

De Grote Reis naar Israël en Jordanië

Door Robert de Heij en Jos Moesman

Op maandag 18 juni vertrok een delegatie van SIB-Leiden, bestaande uit negentien leden, naar Israël en Jordanië. De groep verzamelde zich in alle vroegte op Leiden Centraal om zo op Schiphol ruim de tijd te hebben voor het inchecken en de paspoortcontrole. Na aankomst op vluchthaven Ben Gurion te Tel Aviv was de Grote Reis 2012 echt begonnen.

Israël is een bijzonder land. De Grote Reis bood de kans een blik te werpen op de diverse problemen die er spelen, waar het Israël-Palestinaconflict maar een onderdeel van is. De bezoeken aan de organisaties in Tel Aviv waren een inleiding op de scherpe contrasten in het land, en waar we in Jeruzalem nog meer over leerden. Bij Tel Aviv University vertelden studenten over de dienstplicht, en hoe dat als rode draad door de maatschappij loopt. In hun ogen vormt de dienstplicht je als mens en helpt je een band op te bouwen met de medemens, vooral omdat elke generatie haar eigen oorlogs- of conflictverhaal heeft. Toch is het wennen aan de vele militairen op straat, die vaak een indrukwekkend wapen bij zich dragen.

Het is wennen aan de vele militairen op straat, die vaak een indrukwekkend wapen bij zich dragen

Magen David Adom (MDA), de Rode Ster van David en IsraAID laten de humanitaire kant van Israël zien. MDA verzorgt de nationale ambulancedienst, en kan een beroep doen op veel getrainde vrijwilligers als 'first responders'. Zij kunnen al hulp bieden terwijl de ambulance onderweg is. IsraAID werkt in rampgebieden overal ter wereld, zoals in Haïti na de aardbeving en bij de ramp in Japan in maart vorig jaar.

Dit goede werk staat in schril contrast met de issues in Israël zelf, waar nauwelijks oplossingen voor bedacht worden. Tijdens een rondleiding door de slechte wijken van Tel Aviv ontmoetten we vluchtelingen uit

onder andere Eritrea die weinig tot geen toekomstperspectief hebben. Het vreemdelingenbeleid is achtergebleven, omdat de overheid andere prioriteiten heeft. Wel zijn er dan organisaties die zich met die problemen bezighouden.



De Rotskoepel en de Al Aqsa-moskee (Jos Moesman)

Wat op de achtergrond speelt bij diverse instanties, is de afhankelijkheid van donors of sponsors. MDA rijdt met ambulances rond die afkomstig zijn vanuit Amerika tot aan Hong Kong. Bij Tel Aviv University hebben diverse donateurs hun naam verbonden aan bepaalde collecties of zelfs gebouwen. Bijvoorbeeld het Cymbalista Jewish Heritage Center op de campus, gedoneerd aan de universiteit door oud-bestuursvoorzitter Norbert Cymbalista en zijn vrouw. Ook in Jeruzalem spelen donors een speciale rol. Holocaustmuseum Yad Vashem zou er niet zijn zonder de hulp van welvarende en invloedrijke personen of families.

Een bezoek aan dit museum is bijna onbeschrijflijk. We leren op school over de gruweldaden, hebben verhalen gehoord of bepaalde plaatsen bezocht. Om al die verschillende facetten in één overzicht samengebundeld te zien is simpelweg overweldigend. Aan de andere kant vergt de soms niet-aflatende stroom van gekleurde informatievoorziening enig geduld. Bijvoorbeeld tijdens het voorlichtingsfilmpje over de geschiedenis en het ontstaan van de Knesset, het Israëliësche

parlement gevestigd in Jeruzalem. De rondleiding door het gebouw was leerzaam, zeker de achtergrondschets bij de Onafhankelijkheidsverklaring. Volgens onze gids was er veel verdeeldheid onder de opstellers van het document. Bij de Jeruzalem Post hoorden we dat deze verschillen nog steeds bestaan. Ook werd verteld over de diverse problemen die spelen binnen de Israëlische maatschappij. De segregatie van (ultra)orthodoxen is een van de belangrijkste uitdagingen van het land. Dankzij hun spectaculaire groei zijn bepaalde privileges, zoals het niet betalen van belasting, nauwelijks houdbaar. Deze en andere tegenstellingen leiden ertoe dat de regering, die kan rekenen op 94 van de 120 zetels in de Knesset, bepaalde wetgeving er toch niet doorkrijgt.

Naast de dreiging van binnen is er altijd de dreiging van buitenaf. Iran, Syrië en de ontwikkelingen in de Sinaï, wegens het machtsvacuüm in Egypte, zijn van grotere zorg dan de zoveelste beschietingen vanuit Gaza op Sderot. Het Israel/Palestine Center for Research and Information (IPCRI) denkt daar anders over. Met diverse projecten probeert het IPCRI *awareness* te creëren onder zowel Israëli's als Palestijnen, om tot een oplossing te komen in het conflict tussen Israël en Palestina. Ook het International Committee of the Red Cross (ICRC) reikt haar hand naar de problemen in Israël. Zonder een politieke agenda eropna te houden, wat schaars is in het Midden-Oosten, probeert het ICRC zowel de Palestijnen als de Israëli's te helpen.

Naast de organisaties en instanties was er ruimte voor cultuur. Op onze laatste dag in Tel Aviv maakten we een stadstour door het nabijgelegen Jaffa. Daarna reisden we door naar Jeruzalem. Jeruzalem is een brok eeuwenoude historie, vol bezienswaardigheden en heiligdommen. Kerken, synagogen en moskeeën wisselen elkaar af. Wie de smalle winkelstraten, waar je de meest kitscherige snuisterijen kan kopen, even achter zich wil laten door ergens links- of rechtsaf te slaan, stuit onverwacht op een volgende bezienswaardigheid of heiligdom. Hoogtepunten zijn de Heilig Grafkerk, de Klaagmuur, de Tempelberg met de Rotskoepel en de Al Aqsa-moskee. De Tempelberg is vanwege het gebed op vrijdag en de sabbat op zaterdag niet toegankelijk voor publiek – buiten moslims. Het conflict tussen joden en moslims over deze heilige plaats is, mede door de verder aangescherpte beveiliging, het meest voelbaar. Buiten Jeruzalem ligt de Olijfberg, waar ook tal van kerken en gedenktekens ons herinneren aan de (bijbelse) historie en met als extra bonus een verbluffend uitzicht over de Heilige Stad.

De Westelijke Jordaanoever

Hoewel het conflict tussen de Israëli's en de Palestijnen in Jeruzalem merkbaar is, is het nog duidelijker zichtbaar op de Westelijke Jordaanoever. Op de Westbank bezochten we Hebron en Bethlehem. Hoewel een groot deel van het gebied onder controle staat van het Israëlische leger, was het bijzonder om nu eens Palestijns gebied te bezoeken. Onze bus moest langs meerdere checkpoints, maar de controle was opvallend genoeg vrij beperkt en zodoende konden we vlot doorrijden naar Hebron.

In Hebron werden we ontvangen door onze Palestijnse gids Walid, die ons een zeer indrukwekkende rondleiding gaf door de stad. Op het eerste gezicht lijkt Hebron een levendige, gezellige marktstad, maar al snel waren de gevolgen van het conflict pijnlijk duidelijk te zien. Sinds de bezetting van de Westelijke Jordaanoever in de jaren zestig heeft zich in Hebron een Joodse gemeenschap gevestigd, die in verschillende enclaves middenin de stad woont. Om haar te beschermen tegen de Palestijnse meerderheid zijn er soms absurde veiligheidsmaatregelen genomen. Zo worden de Joodse kolonisten (niet meer dan vierhonderd man) permanent beschermd door tweeduizend militairen. De gevolgen voor de stad zijn groot: verspreid over Hebron staan talloze wachtposten, zijn verschillende straten gebarricadeerd, bevinden zich controlepoortjes voor openbare gebouwen en zijn huizen afgezet met prikkeldraad.



Het klooster van Petra (Jos Moesman)

We kregen de gelegenheid om een Palestijns gezin te bezoeken, wiens huis slechts luttele meters van een Joodse enclave stond. Direct naast het huis stond een wachtpost van het Israëlische leger. Een van de bewoners vertelde dat ze regelmatig last hadden van kolo-

nisten die hun huis binnen kwamen vallen en dat bij een van deze invallen zijn moeder en broer waren vermoord. Na deze indrukwekkende verhalen bezochten we de niet minder dan imposant te noemen moskee van Hebron. Temeer omdat in hetzelfde gebouw ook een synagoge aanwezig is. Beide delen van het gebouw zijn echter hermetisch van elkaar afgesloten en contact tussen de bezoekers van de moskee en de synagoge is nagenoeg non-existent. Ons bezoek aan Bethlehem had een heel ander karakter, met uiteraard een bezoek aan de Geboortekerk, de plek waar Jezus Christus het levenslicht zou hebben gezien. Verder hebben we een bezoek gebracht aan de plaats waar de herders door de aartsengel Gabriël over de geboorte van Jezus zouden zijn geïnformeerd.

Anders dan de nogal schuchtere Israëli's zijn de Jordaniërs oprecht in je geïnteresseerd

De volgende dag stond de reis naar Jordanië op de planning, waar we een week zouden verblijven. De rit ging prima en de grenscontrole viel ontzettend mee. Dat kon overigens niet gezegd worden van de terugreis, waar we een keer of zes onze paspoorten moesten laten zien. Zelf dan nog werden we, vergeleken met de Palestijnse reizigers, als vips behandeld.

Jordanië

Jordanië bleek toch wel behoorlijk te verschillen van Israël. Het is allemaal een stuk chaotischer en minder goed georganiseerd: de lokale bevolking spreekt nauwelijks Engels, Amman kenmerkt zich door continu vastlopend verkeer, straatnamen zijn pas recent ingevoerd (wat de nodige problemen oplevert met taxi-ritten). Er rijden wel bussen, maar er is in de verste verte geen bushalte te bekennen. Het stratenpatroon van Amman vereist een studie op zich. Dit wordt wel echter ruimschoots goedge maakt door de erg vriendelijke en behulpzame Jordaniërs. Anders dan de nogal schuchtere Israëli's zijn de Jordaniërs oprecht in je geïnteresseerd. "Where are you from?" werd ons meerdere malen per dag gevraagd. Enkelen van ons zijn zelfs door een oude man uitgenodigd om op zijn kosten in zijn stamkoffiehuis wat te drinken.

In Amman hebben we onder meer verschillende VN-instanties bezocht, waaronder de United Nations De-

velopment Programme (UNDP), de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) en de United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA). Ook de Nederlandse ambassade en de University of Jordan werden aangedaan. Zeker onvergetelijk was ons bezoek aan Petra. De wandeltocht door de kloof en de uit rotsen gehakte ruïnes waren schitterend. Petra is bijzonder groot. We werden dan ook, na een uurtje of twee, drie door onze Nederlandstalige gids 'losgelaten' om zelf Petra verder te ontdekken. Sommigen zijn langzaam weer richting ingang teruggelopen, anderen zijn nog flink bergopwaarts gegaan om onder meer het klooster Ad Deir te bezoeken, wat ondanks de vermoeidheid en de hitte zeker de moeite waard was.

Een andere *must-see* stond ons de volgende dag te wachten: de Dode Zee. We hebben bij een resort een dagje heerlijk liggen zonnen en bij het zwembad gezeten. De Dode Zee was ook een ervaring op zich. Het water is werkelijk extreem zout en blijft nadat je al drijvende rond hebt liggen dobberen lekker op je huid plakken. Douchen na een bad in de Dode Zee is dan ook geen overdaad!

De volgende dag na het bezoek aan de Dode Zee stond de reis terug naar Israël op de planning. Na een dus vervelend lange controleprocedure aan de Israëlische kant van de grens bracht een busje ons rechtsreeks weer naar Tel Aviv. De volgende dag stonden onze laatste activiteiten op het programma. In de ochtend brachten we een bezoek aan het Jaffa Institute, een naschoolse opvang voor kansarme kinderen die meestal in de arme buitenwijken van de stad leven. Als laatste bezochten we 's avonds de Nederlandse ambassade. Deze was gelegen in de zakenwijk van Tel Aviv met moderne, indrukwekkende hoogbouw. We werden daar zeer gastvrij verwelkomd door de ambassadeur en vier andere medewerkers. De ambassadeur vertelde openhartig en boeiend over de relaties die beide landen met elkaar hebben. Verder waren ook leden van de SPIL aanwezig, die juist net aan hun reis door Israël begonnen waren.

Na het ambassadebezoek hadden we nog een lange nacht op het vliegveld voor de boeg, omdat om pas half zes 's ochtends ons vliegtuig zou vertrekken richting Schiphol. Hiermee zat de reis er helaas weer op. Samen met alle deelnemers kunnen we stellen dat we achttien fantastische en zeer indrukwekkende dagen hebben beleefd. Kortom, een reis om nooit meer te vergeten! 